

Hot och hat mot förtroendevalda

- ett hot mot demokratin och det demokratiska samtalet

Karlskoga kommun den 19 september 2017

Agneta Blom

Uppdrag från SKL:s kongress 2015

- SKL ska stötta kommuner, landsting och regioner i deras arbete med att
  - förebygga och hantera hot och våld samt
  - stödja de förtroendevalda som har utsatts - i dialog med de politiska partierna.
- SKL ska verka för skärpt strafflagstiftning för hot och våld mot personer som utsätts i sitt demokratiska uppdrag.

Otillåten påverkan

- **Trakasserier**

Obehagliga telefonsamtal, tecken på kartläggning eller att oönskade varor har beställts i den förtroendevaldas namn i syfte att hämnas.

- **Hot**

Allt från konkret hot till ett sms om att egendom ska skadas om en förtroendevald inte fattar ett visst beslut eller förhåller sig passiv.

- **Våld**

Fysiskt våld riktat mot förtroendevalda med anledning av deras uppdrag är den grävsta formen av otillåten påverkan.

Vem är jag?

Tvåbarnsmor
Hundägare
Naturmupp

- Docent i statsvetenskap.
- Var sekreterare i den statliga utredningen
  - "Hot och våld mot förtroendevalda" 2004-2006.
  - "Förebyggande av våldsbejakande extremism" 2012-2013.
- Arbetade med förebyggandefrågor hos SKL 2006-2007.
- Samordning av arbetet mot idrottsrelaterad brottslighet 2013-2015 (regeringsuppdrag).
- Ledamot och ordförande i Fullmäktige i Örebro kommun sedan 2014.

Upplägg

- Några siffror.
- Vad kan hända?
- Men viss tålighet är väl ändå nödvändig?
- En särskild kategori förövare.
- Möjligheter och lösningar.

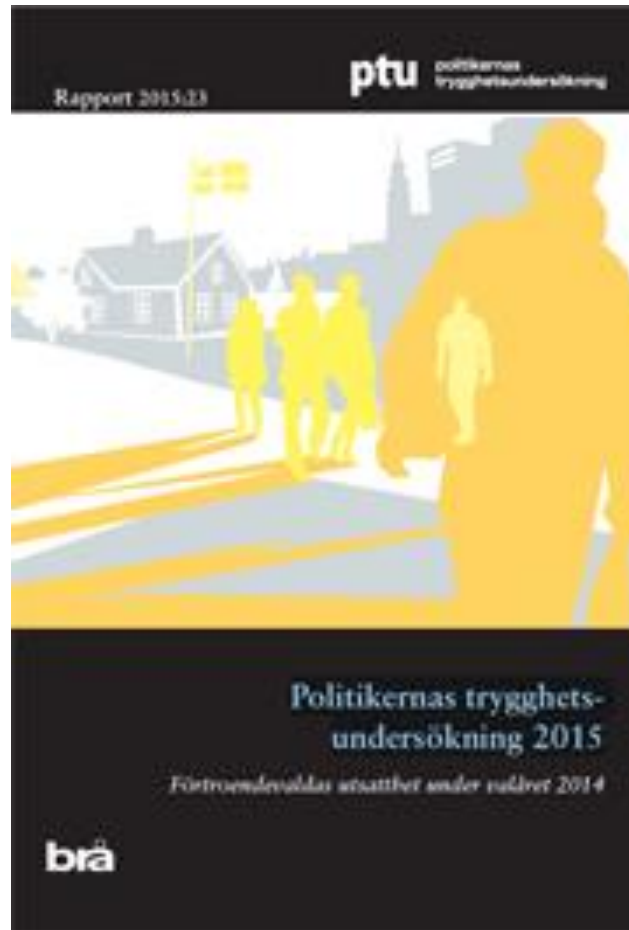
KOM
IHÅG!

- Kunskap är makt.
- Kunskap förebygger utsatthet.
- Kunskap lägger grund för trygghet.
- Kunskap gör att vi aldrig behöver luras till att ge upp.

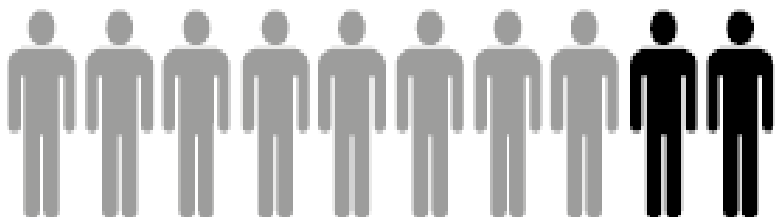
Politikernas trygghetsundersökning 2015 från Brottsförebyggande rådet

PTU 2015

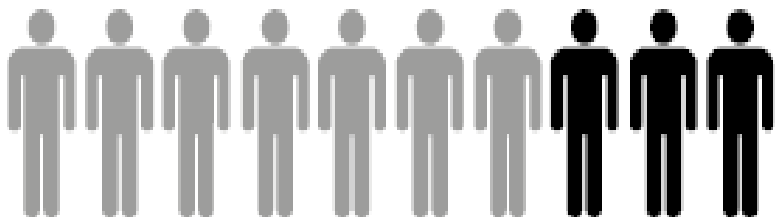
Ny kommer i höst

Utsatta för trakasserier, hot och våld

Mellanvalsår 2012

20 % utsattes

Valåret 2014

28% utsattes

- **2014 utsattes 2300 personer vid 15 500 tillfällen.**

Mest utsatta

Politiker som har ledande uppdrag och är välkända

- Ordföranden i **styrelsen** (62 %), **socialnämnd** (44 %) och **utbildningsnämnd** (41 %) särskilt utsatta.
- Bland hel- och deltidspolitiker är kvinnor mer utsatta än män.

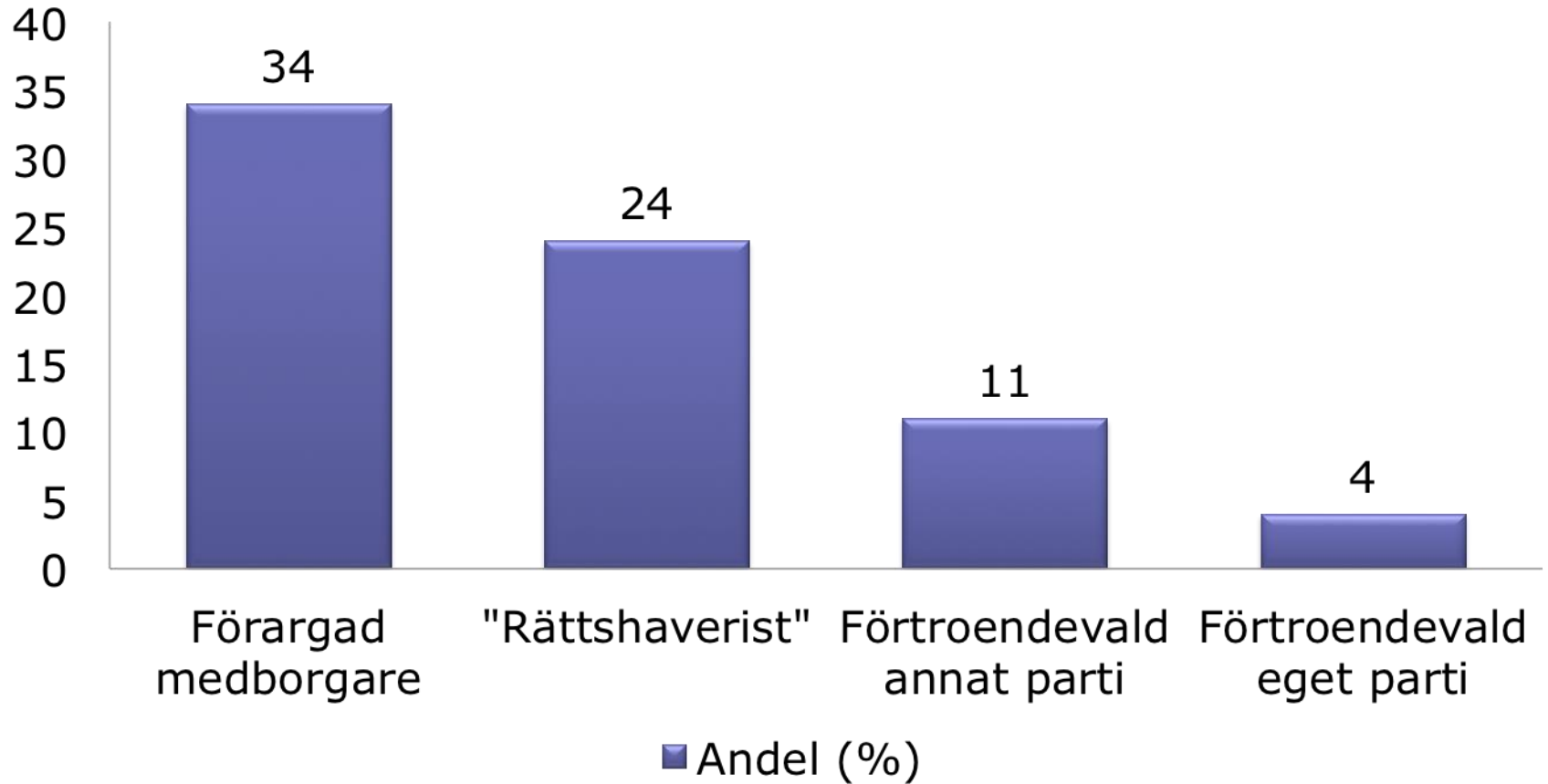
Politiker som är aktiva på internet/i sociala medier

- Mycket aktiva på internet/sociala medier (60 %)
- Ganska aktiva på internet/sociala medier (42 %)
- **Yngre** mer utsatta än äldre (50 % <30 år)
- Förtroendevalda med **utländsk bakgrund** mer utsatta (33 %)

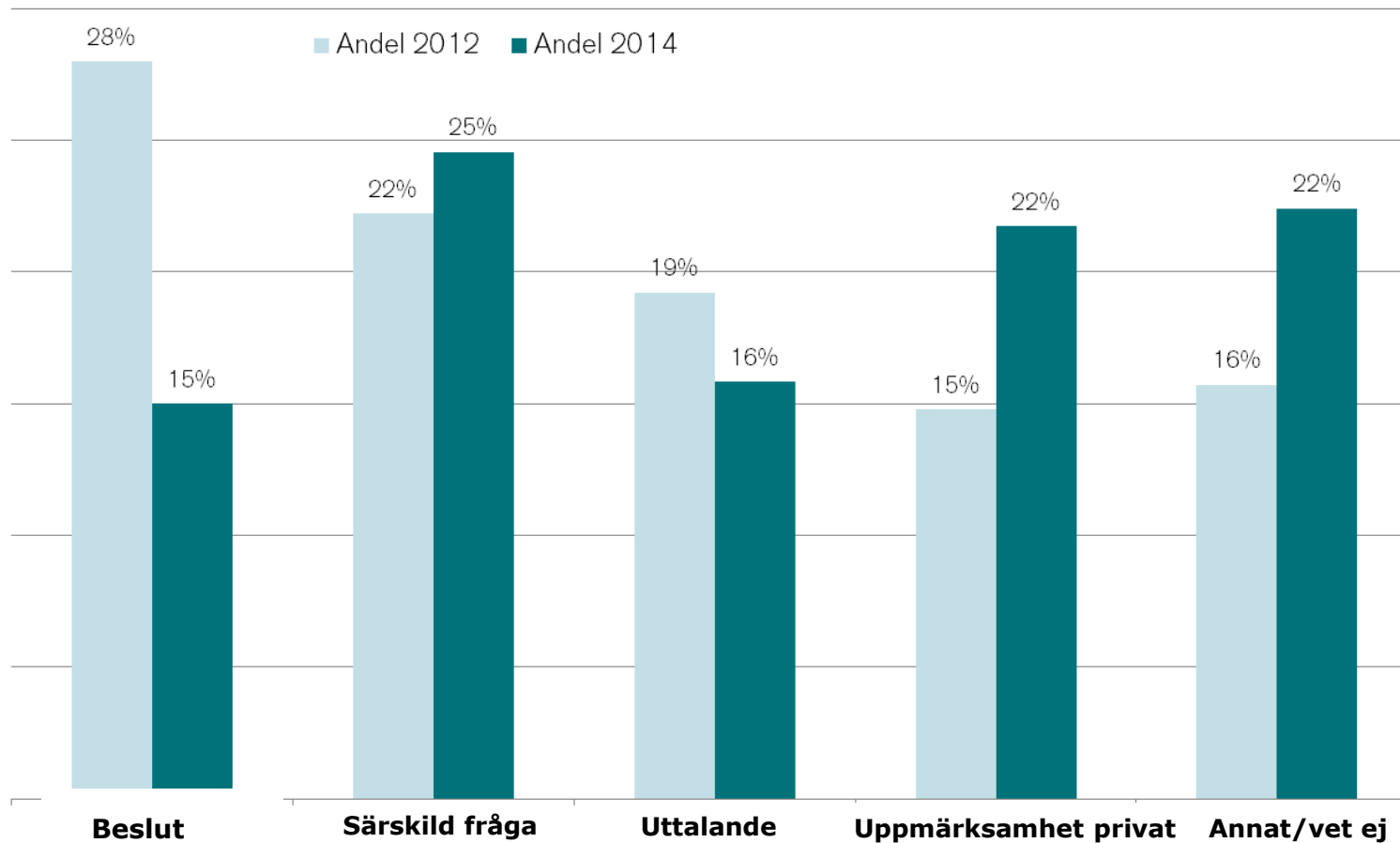
Vad ville förövaren uppnå?

Motiv	Andel i procent
Förolämpa/förödmjuka	33
<i>Proaktiva motiv</i>	30
* Påverka beslutsfattande	15
* Få den förtroendevalda att sluta	15
<i>Reaktiva motiv</i>	27
* Visa missnöje	24
* Hämnas oförrätt	3
Okänt motiv	10

Typ av förövare

Vad utsatta förknippade händelsen med

Konsekvenser av utsatthet (och oro för att utsättas)

Har övervägt att

- Lämna specifikt uppdrag 16 % (6 %)
- Lämna samtliga uppdrag 16 % (6 %)
- Tvekat inför beslut/åtgärd 13 % (8 %)

Påverkats genom att ha

- Lämnat specifikt uppdrag 5 % (2 %)
- Lämnat samtliga uppdrag 3 % (1 %)
- Fattat annat beslut/vidtagit annan åtgärd 3 % (2 %)
- Undvikit engagera sig/uttala sig i frågan 25 % (14%)

Påverkan totalt – 39 % av utsatta (21 % av samtliga)

Anm: Siffrorna anger andelar bland utsatta och inom parentes bland samtliga förtroendevalda.

Tankar och frågor med anledning av undersökningens resultat?

Några berättelser

Emma, KSO:

Hot från kriminella grupper
Goda rutiner. Polisen kunde inte identifiera en
Gärningsperson.

Lisa, Ordf. Socialnämnd:

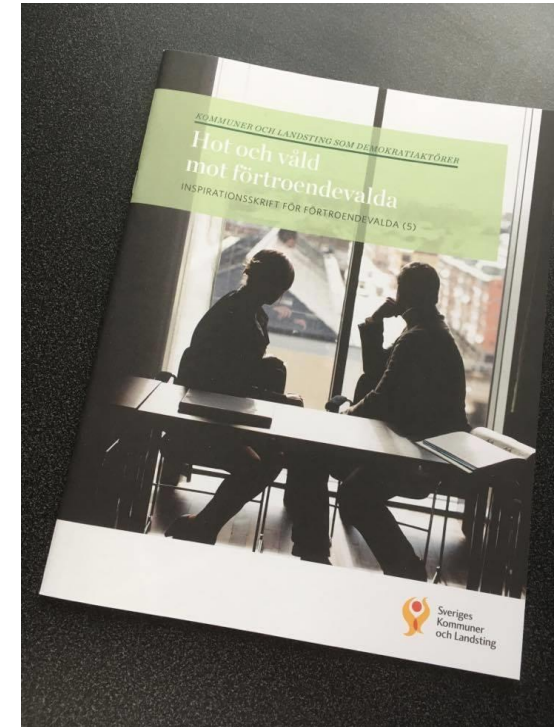
Hot från enskilda medborgare p g a
Beslut. Polisutredning. Rättegång. Fällande dom.

Pelle, Ordf. Barn-/utbildningsnämnd:

Protester och kampanjer kring nedskärningar. Dödshot.

Oskar, LSO:

Hot i samband med diskussioner om
Sjukhusnedläggningar. Ingen polisanmälan = ingen utredning

Men lite får väl en politiker tåla ändå.

- Förtroendevalda är offentliga personer vars beslut ska granskas.
- Ibland måste förtroendevalda göra obekväma val och fatta kontroversiella beslut.
- Många räknar därför med ett högre tonläge och rent av hot som en del av uppdraget - *“Lite måste man ju tåla”*.

Eller...?

En arg medborgare på ett torgmöte: “Jag vet var du bor och var dina barn går i skolan!”

- OK. Detta får en förtroendevald bara beredd att tåla.
- Osäker på om det är OK.
- Inte OK.

En insändare i lokaltidningen där en **förtroendevald kallas för okunnig och inkompetent.**

- OK. Detta får en förtroendevald bara beredd att tåla.
- Osäker på om det är OK.
- Inte OK.

En förtroendevald får uppprepade **samtal** **nattetid från en missnöjd medborgare.**

- OK. Detta får en förtroendevald bara beredd att tåla.
- Osäker på om det är OK.
- Inte OK.

En förtroendevald hittar sin egen **dödsannons** på familjesidorna i lokaltidningen.

- OK. Detta får en förtroendevald bara beredd att tåla.
- Osäker på om det är OK.
- Inte OK.

En förtroendevald upptäcker att någon **lossat muttrarna på hens bildäck.**

- OK. Detta får en förtroendevald bara beredd att tåla.
- Osäker på om det är OK.
- Inte OK.

- 1) "Jag vet var du bor och var dina barn går i skolan!"
- 2) förtroendevald kallas för okunnig och inkompetent
- 3) samtal nattetid från en missnöjd medborgare
- 4) dödsannons i lokaltidningen
- 5) lossade muttrar på bildäck

Hur resonerar ni?

Typ av förövare

Samtalstonen i politiken

Interaktivt utbildningsmaterial på skl.se

<http://media.skl.se/samtalstonen/>

**Klart det går
att göra något
åt problemen.**

Gör som Morris:
Skaffa kunskap om underlaget du tvingas stå på.
Hitta sätt att förebygga och motverka det som inte
känns ok.

Scenarier Hot mot förtroendevalda

Folklig upproriskhet

Förövare: "vanliga" medborgare eller lokala aktionsgrupper.

Motiv: Påverka i sakfråga. Lägga inte ner vår skola, vår vårdcentral, bygg inte vägen, etc.

Politisk extremism och organiserad brottslighet

Förövare: Politiska extremister, mc-gäng eller andra kriminella grupperingar.

Motiv: Politiskt grundat; skrämja den förtroendevalde, uttrycka hat mot rådande samhällssystem eller politisk ordning eller hålla vissa medborgare utanför politiken

Scenarier Hot mot förtroendevalda

Personfixerad stalkare

Förövare: en psykiskt instabil person,

Motiv: missriktat "positiv":
uppvaktning, kärlek,
känslomässig knytning

negativ: Hämnad för upplevd
oförrätt som förövaren överför
från annan person till den
förtroendevalde personligen.

Myndighetshatande stalkare

Förövare: en psykiskt instabil person

Motiv: ta hämnd för upplevd
oförrätt eller uttrycka hat mot
den som utsätts i egenskap av
symbol för samhällssystemet.

Ergo: Inte lika fixerad vid enskild person.

Motåtgärder vid övergrepp

1. folklig upproriskhet
2. politisk extremism och organiserad brottslighet
3. den personfixerade stalkaren
4. den myndighetshatande stalkaren

Scenario 1 och 2

- Värna demokratiska processerna, rent spel.
- Låt ev andra än den utsatte fylla denna roll, flytta fokus från person till sakfråga.
- Ev polisskydd utformat så att det kan förenas med öppenhet och opinionsbildning

Scenario 3 och 4

- Riktat skydd till den eller de personer som utsätts för de brottsliga gärningarna.
- Ofta viktigt att vara tyst gentemot och avskärma sig från förövaren.

Hur hantera hot och hat mot förtroendevalda?

- Gör upp med era attityder.
- Klargör ansvar och roller.
- Jobba kontinuerligt och långsiktigt.
  - Från krishantering till rutiner.
- Utgå från en egen risk- och sårbarhetsanalys.
- Skapa och öka er beredskap.
- Ha checklistor för hur händelser ska hanteras.
- Rapportera incidenter.
- Säkerställ att det finns stöd.
- Öva, utvärdera, lär, utveckla.

Vad gör SKL?

- **Fullmäktigeutbildning:** Erbjuder utbildning för fullmäktige som genomförs på hemmaplan, leds av SKL, och är kostnadsfri.
- **Konkreta verktyg:** Samarbetar med Filipstad, Nybro, Sollefteå, Uppsala och fyra samverkande Dalslandskommuner för att utveckla ett systematiskt arbete med att förebygga och hantera hat, hot och våld och ta fram konkreta verktyg.
- **Sociala medier:** En politikergrupp arbetar med stöd, förhållningsätt och attityder när det gäller hat och hot på sociala medier.
- **SKL:s hemsida:** Inspirationsmaterial, konkreta verktyg och korta filmer med personliga berättelser finns på www.skl.se.
- **Samtalstonen i politiken:** Interaktiv utbildning på SKL:s hemsida
- **Samtal med de politiska partierna**

Tack för uppmärksamheten!

Agneta Blom

Projektledare: Kjell-Åke Eriksson

kjell-ake.eriksson@skl.se

Vanligaste typ av händelser

Hot och trakasserier

- Sociala medier 13 %
- Öga mot öga 10 %
- Uthängd på internet 6 %
- E-post 5 %
- Telefon 5 %

Våld och skadegörelse

- Våld, knuff och slag 3,7 %
- Skadegörelse, brand 2,7 %
- Klotter 1,4 %

Förövarens grupptillhörighet

- Högerextremistisk/rasistisk grupp 17 %
- Vänsterextremistisk grupp 15 %
- Lokal aktionsgrupp kring särskild politisk fråga 7 %
- Kriminellt nätverk/gruppering 1,8 %
- Ej medlem 30 %
- Ingen uppfattning 25 %